

Мовна політика:

анотований бібліографічний список

2024. – Вип. 7. – 10 с.

<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

1. Ажнюк Б. М. Мовна політика в Україні (перша чверть XXI ст.) [Електронний ресурс] / Б. М. Ажнюк // Вісн. НАН України. – 2024. – № 5. – С. 99-103. *Подано стенограму доповіді на засіданні Президії НАН України 06.03.2024 директора Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України Богдана Миколайовича Ажнюка, присвяченої найважливішим подіям у мовному законодавстві й мовній політиці в Україні та участі Інституту мовознавства в їх науковому супроводі. Він наголосив, що принцип офіційної одномовності, що є основою національного мовного законодавства, найбільшою мірою відповідає завданню розширення сфери функціонування державної мови, захисту мовних прав її носіїв та консолідації українського народу перед лицем російської агресії.* Текст : <https://visnyk-nanu.org.ua/ojs/index.php/v/article/view/4799>

2. Білоскурська О. В. Обов'язок володіти державною мовою: аналіз правового регулювання на основі чинного законодавства та рішень Конституційного Суду України [Електронний ресурс] / О. В. Білоскурська // Аналіт.-порівн. правознавство : електрон. наук. фах. вид. – 2024. – № 1. – С. 110-114. *Наголошено, що невиконання чи неналежне виконання обов'язку володіти державною мовою може тягнути за собою негативні наслідки як для конкретної людини так і для суспільства в цілому: порушення конституційних гарантій прав людини, засад рівності та недискримінації між громадянами України, принципу мовної єдності та виникнення міжетнічних конфліктів; незбереження культурної та*

національної спадщини; зниження рівня довіри громадян до владних структур і системи органів влади в цілому тощо. Запропоновано в розд. II Конституції України задля посилення положень ст. 10 та з метою виконання відповідних рішень Конституційного Суду України (КСУ) включити обов'язок громадянина України знати та володіти державною мовою, що виступатиме гарантією захисту української мови як державної, забезпечуватиме її пріоритетне використання в суспільстві та державних інституціях, слугуватиме підтримкою та утвердженням мовної єдності та збереження національної ідентичності суспільств. Текст: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/03/20.pdf>

3. Бойко О. В Україні започаткували видавничий проєкт *ilostmylibrary* [Електронний ресурс] / Олеся Бойко // Читомо : [вебсайт]. – 2024. – 16 черв. – Електрон. дані. Подано інформацію, що галерея сучасного мистецтва в Івано-Франківську «Асортиментна кімната» запустила власний малотиражний видавничий проєкт «*ilostmylibrary*», що видаватиме нішеву нонфікш-літературу англійською мовою. Проєкт зосереджуватиметься на арт буках і каталогах робіт тих (франківських і не лише) мисткинь та митців, практики яких малозадокументовані, а також на горизонтальних і периферійних проєктах, які, зокрема, концентруються на фемінізмі, децентралізації, антиімперіалізмі та деколонізації. Деякі з книжок видають на засадах самоокупності — їх можна придбати. Деякі — видають у партнерстві з меценатами та донорами й розповсюджують серед культурних інституцій. Зазначено, що «*ilostmylibrary*» видаватиме книжки невеликими тиражами і перекладатиме популярні видання українською мовою. Завдання проєкту — перекладати український нішевий нонфікшн англійською мовою і промотувати його серед спеціалізованих аудиторій. Текст: <https://chytomo.com/v-ukraini-zapochatkuvaly-vydavnychyj-proiekt-ilostmylibrary/>

4. В Україні запустили видавничий проєкт нефікшн-літератури [Електронний ресурс] // Львів. Пошта. – 2024. – 17 черв. – Електрон. дані. *Йдеться про те, що мистецька галерея «Асортиментна кімната», яка знаходиться в Івано-Франківську, випустила проєкт "ilostmylibrary", який буде спеціалізуватися на виданні нефікшн-книжок англійською мовою. Як зазначила засновниця галереї Альона Каравай, роботу над тим, щоб документувати мистецький процес і розповсюджувати цю документацію і в Україні, і за кордоном, команда почала ще після початку повномасштабного вторгнення, бо українське мистецтво зараз під загрозою.* Текст : <https://www.lvivpost.net/kultura/v-ukrayini-zapustily-vydavnychyj-proyekt-nonfikshn-literatury/>

5. В Україні запустили онлайн-курси ділової англійської мови для дорослих — як долучитися? [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2024. – 20 черв. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що в Україні запустили онлайн-курси з вивчення ділової англійської мови для дорослих. Учасників навчатимуть основних аспектів ділового спілкування, включаючи знайомства з новими колегами, обговорення робочих обов'язків, вирішення проблем, планування щоденних офісних завдань та управління проєктами. Участь безплатна. Про це повідомляють організатори — освітньо-культурний Гончаренко центр. За словами директорки простору Вікторії Захарової, курс призначений для дорослих, які лише починають вивчення ділової англійської мови. Група формуватиметься для рівнів Beginner (pre-A1) та Elementary (A1). Заняття курсу відбуватимуться онлайн на платформі Google Meet.* Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/v-ukrayini-zapustili-onlaynkursi-dilovoyi-angliyskoyi-movi-dlya-doroslih--yak-doluchitisya.html>

6. Гірак Г. Основний закон: як за 28 років змінювали Конституцію [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 29 черв. — Електрон. дані. *Розглянуто, які зміни внесені в*

Конституцію України, ухвалену Верховною Радою України (ВР України) 28.06.1996. Акцентовано на змінах за часів президентства В. Януковича та П. Порошенка, серед яких: перетворення України на парламентсько-президентську республіку, реформа правосуддя, курс на НАТО й ЄС тощо. Як зазначив Голова ВР України Руслан Стефанчук, після війни з Росією Конституція, ймовірно, потребуватиме змін: це, наприклад, стосується ст. 10, яка дає пріоритет для російської мови. Текст:

<https://ua.korrespondent.net/articles/4697826-osnovnyi-zakon-yak-za-28-rokiv-zminuivaly-konstytutsiui>

7. Гнедкова О. Г. Рольова гра як форма організації групової роботи у навчанні іноземної мови [Електронний ресурс] / О. Г. Гнедкова, В. С. Хромова// Інновац. педагогіка. – 2024. – Т. 1, № 71. – С. 106-109. *Визначено, що рольова гра (PI) є імітаційним моделюванням, в процесі якого відбувається комунікативна взаємодія учнів, у ході якої вони розвивають та удосконалюють комунікативні вміння та навички вільного спілкування іноземною мовою. Описано мотиваційну складову використання PI на уроках з іноземної мови. Вказано, що роль викладача в процесі навчальних PI відрізняється від традиційної ролі в навчальному процесі, бо педагог є учасником гри і не має втручатись в її хід, виправляти мовні помилки учнів і переривати спілкування. Він лише керує процесом спілкування та за потреби вносить необхідні корективи. Окреслено особливості використання PI на уроках іноземної мови для досягнення максимального ефекту від навчання.* Текст : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/71/part_1/22.pdf

8. За пів року українці надіслали понад 1000 звернень через порушення мовного закону [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2024. – 8 лип. – Електрон. дані. *Зазначено, що протягом перших шести місяців 2024 р. Уповноважений з захисту державної мови Тарас Кремень отримав 1062 звернення щодо порушень мовного Закону в Україні, що є меншою кількістю порівняно з 2020 зверненнями за аналогічний період*

2023 р. Найбільше скарг стосувались відсутності української версії веб-сайтів (29 %), порушень у обслуговуванні (15 %) та інформації про товари й послуги (13 %). Найбільше звернень надійшло з Києва, Одеської, Харківської, Дніпропетровської і Київської областей. Уповноважений провів контроль і оштрафував порушників мовного законодавства. Текст:

<https://chytomo.com/za-piv-roku-ukraintsi-nadislaly-ponad-1000-zvernen-cherez-porushennia-movnoho-zakonu/>

9. Здоровило Т. Деколонізація: Рада перейменує 83 населених пункти [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2024. – 24 черв. — Електрон. дані. *Йдеться про зареєстрований у Верховній Раді України (ВР України) законопроект № 11363 "Про перейменування окремих населених пунктів, назви яких не відповідають стандартам державної мови". Зазначено, що народні депутати розглянули 83 пропозиції органів місцевого самоврядування (ОМС), військових адміністрацій населених пунктів і рекомендації Національної комісії зі стандартів державної мови щодо перейменування окремих населених пунктів, яке пов'язане з необхідністю приведення назв у відповідність із вимогами Закону "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії" та зі стандартами державної мови.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/196/183988/>

10. Літонінський В. Привіз "припинення вогню". Візит Орбана до Києва [Електронний ресурс] / Валерій Літонінський // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2024. – 2 лип. — Електрон. дані. *Вказано, що Прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан, відомий своєю лояльністю до Росії та критичними висловлюваннями про Україну, вперше за 10 років приїхав до Києва. Візит стартував наступного дня після того, як Угорщина почала головувати у Раді ЄС. Під час зустрічі з Президентом України Володимиром Зеленським глава угорського уряду наголосив, що поважає українську Формулу миру, але вважає її занадто довгою в реалізації. На пресконференції у Києві він*

запропонував Україні інші варіанти завершення війни, зокрема невідкладне припинення вогню для подальших перемовин. Вказано, що В. Зеленський та В. Орбан домовилися працювати над угодою, яка зніме двосторонні проблеми. Очільник угорського уряду зазначив, що Угорщина готова підтримати модернізацію української економіки та має намір допомагати Україні у період свого головування у раді ЄС. Також В. Зеленський та В. Орбан домовилися про відкриття першої школи для україномовних дітей на території Угорщини. «Фінансування цієї школи угорська держава візьме на себе. Буде відкрито стільки українських шкіл, скільки буде потрібно. Для нас важливо, щоб українці почувалися в Угорщині, як удома», – запевнив В. Орбан. Текст: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4698586-pryviz-prypynennia-vohnui-vizyt-orbana-do-kyieva>

11. Мобільний додаток «Аркуші» запустив сайт із віршами українських поетів [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2024. – 19 черв. – Електрон. дані. Зазначено, що команда найбільшої легальної онлайн-бібліотеки української поезії «Аркуші» запустила однойменний сайт. Про це повідомила команда проєкту. Розробницею сайту стала Анастасія Мильнікова. Онлайн-бібліотека містить понад 4000 поезій різних жанрів і часових відтінків, поділених на 14 колекцій. Особливу увагу приділено публікації творчості військових поетів, ветеранів російсько-української війни та класиків української літератури, а також сучасних авторів і представників нової генерації. Проєкт є некомерційним і має застосунки для iOS та Android. Текст: <https://chytomo.com/mobilnyj-dodatok-arkushi-zapustyv-sajt-iz-virshamy-ukrainskykh-poetiv/>

12. Порушення мовного закону: найбільше скарг надійшло на сферу обслуговування – інфографіка [Електронний ресурс] // Газета по-українськи. – 2024. – 5 лип. – Електрон. дані. Йдеться про те, що у першому півріччі 2024 р. до Уповноваженого із захисту державної мови надійшло 1062 звернення громадян про порушення Закону "Про забезпечення

функціонування української мови як державної". Зазначено, що у 2023-му за півріччя було 2020 звернень. "Зменшення кількості звернень громадян говорить про часткове покращання мовної ситуації в окремих сферах. Особливо це помітно в інтернет-просторі, обслуговуванні та медіа", - сказав Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремінь. Зі слів мовного омбудсмена, спостерігається стала тенденція у переході громадян на українську, відмову від застосування недержавної мови у приватному (домашньому) спілкуванні, а також високий запит суспільства на українську. Текст : https://gazeta.ua/articles/sogodennya/_porushennya-movnogo-zakonu-najbilshe-skarg-nadijshlo-na-sferu-obslugovuvannya-infografika/1186342

13. Прикладна лінгвістика на Півдні України: здобутки і перспективи / [О. О. Бойко та ін. ; наук. ред. Н. В. Кондратенко] ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Вінниця : Твори, 2022. – 281 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A832171** *Зі змісту: Практичний досвід викладання іноземних мов на теренах інформаційних технологій / Л. В. Добровольська, Д. М. Добровольська. – С. 44-50; Із спостережень над проблемами реалізації національної мовної політики України в Південній Бессарабії / А. О. Колесников. – С. 98-105; Лінгвістичні та мовні конфлікти: глобальні та локальні тренди / Г. С. Яроцька. – С. 269-274.*

14. Ребезнюк І. Т. Українське наукове слововживання : навч. посіб. / Ігор Тарасович Ребезнюк ; М-во освіти і науки України, Нац. лісотехн. ун-т України. – Львів : Сполом, 2022. – 397 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A832022** *Викладено наукові й нормативні засади слововживання і словотворення, що становлять основу для згармонізованого вдосконалювання української наукової мови.*

15. Сегін Л. В. Словник мікротопонімів села Великі Дідушичі Стрийського району Львівської області / Любомир Васильович Сегін ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад. – Вінниця : Твори, 2023. – 92 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A832174** *У словнику*

вміщено 282 мікротопонімів та їх варіантів. Подано інформацію про вимову, наголошування, будову, спосіб творення та етимологію кожної мікротопоназви, а також побудовано інтерактивну карту мікротопонімів села.

16. У липні набувають чинності деякі норми законодавства щодо української мови у друкованих медіа та на телебаченні [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2024. – 29 черв. [№ 120]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що 16.07.2024 для друкованих медіа місцевої сфери розповсюдження набирає чинності ст. 25 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», що регламентує використання державної мови у сфері друкованих медіа. За словами Уповноваженого із захисту державної мови Тараса Кременя, це сприятиме припиненню в телевізійних і радіоефірах режиму українсько-російської двомовності, який, за визначенням Конституційного Суду України, не відповідає конституційному статусові української мови як єдиної державної та є порушенням права громадян на отримання інформації та послуг державною мовою. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/378782>

17. Україський соціум: політико-психологічний вимір зміни поколінь : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 15 груд. 2023 р. / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса, НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології, Асоц. політ. наук України, Асоц. політ. психологів України ; [за ред. Ю. Ж. Шайгородського]. – Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. – 298 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А832553** Зі змісту: Вплив російсько-української війни на загальнонаціональну ідентичність громадян України / Ю. Поліщук. – С. 15-25; Культурно-антропологічний ракурс етноідентифікаційних практик харків'ян після 24 лютого 2022 року / В. Сушко. – С. 188-196; Український vs українськомовний : аналіз «top - 100» каналів вітчизняного сегмента YouTube / І. Цигвінцев. – С. 239-252.

18. Церковник С. І. Нормативно-правове регулювання перейменування населених пунктів, як складова процесу декомунізації в Україні [Електронний ресурс] / С. І. Церковник // Аналіт.-порівн. правознавство : електрон. наук. фах. вид. – 2024. – № 1. – С. 157-161. *Акцентовано увагу на необхідності подальшого розвитку та уточнення нормативно-правового регулювання процесу перейменування населених пунктів, враховуючи історичні, культурні та соціальні особливості України. Наголошено, що після вторгнення РФ в Україну спостерігається новий етап декомунізації, з активними заходами національної самоідентифікації та визначення незалежності від російського впливу. У цьому контексті, перейменування міст і вулиць, а також видалення символів, пов'язаних із радянською історією, стають не лише процесом зміни назв, але й важливим елементом формування нового ідентичного простору, що віддзеркалює вольові рішення та національні цінності України.* Текст: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/03/28.pdf>

19. Karapetian A. Principles and norms of law in the constitutional and legal mechanism of ensuring the right to education of children – representatives of indigenous peoples of Ukraine = Принципи та норми права в конституційно-правовому механізмі забезпечення права на освіту дітей – представників корінних народів України [Електронний ресурс] / А. Karapetian // Аналіт.-порівн. правознавство : електрон. наук. фах. вид. – 2024. – № 1. – С.132-137. – англ. *Проаналізовано такі міжнародні акти з прав людини універсального характеру, які є джерелом права в Україні: Конвенція Міжнародної організації праці про корінні народи та народи, що ведуть племінний спосіб життя в незалежних країнах; Декларація ООН про права корінних народів. Виокремлено принципи внутрішньої політики держави у сфері освіти дітей – представників корінних народів України: державної турботи, відповідальності (патерналізму) держави, партнерства держави і корінних народів.*

Наголошено на необхідності поєднання цих принципів. Текст: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/03/24.pdf>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

16.07.2024. р.